

Wsparcie racjonalnej gospodarki wodnej w ramach PROW 2014-2020 oraz Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

LOKALNE PARTNERSTWA WODNE SZANSĄ
RACJONALNEJ GOSPODARKI WODNEJ
W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

I. Przekrój przez działania poszczególnych instytucji krajowych w zakresie gospodarki wodnej

Od kilku lat na szczeblu rządowym w Polsce podejmowane są działania ukierunkowane na walkę ze zjawiskami ekstremalnymi, będącymi efektem zmian klimatu, w tym z suszą. Działania te realizowane są głównie przez: Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej – MG MiŻŚ (obecnie Ministerstwo Infrastruktury), Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie – PGW WP, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – MRiRW, Ministerstwo Klimatu i Środowiska

I. Przekrój przez działania poszczególnych instytucji krajowych w zakresie gospodarki wodnej

- **Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy** – opracowywany przez Wody Polskie we współpracy z MRiRW oraz MGMiŻŚ (obecnie MI) na okres 2021 - 2027; dokument planistyczny określający w jaki sposób w najbliższych latach podejmowane będą działania dotyczące zarządzania zasobami wodnymi, w tym zarządzania kryzysowego.
- **„Założenia do Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2021–2027 z perspektywą do roku 2030”** – MGMiŻŚ (obecnie MI) we współpracy z MRiRW – będzie częścią PPSS, dokument o charakterze strategicznym kompleksowo omawiający możliwości i niezbędne kierunki działań w zakresie rozwoju retencji wodnej, obejmuje działania na obszarach wiejskich, dotyczące m.in.: realizacji i odtwarzania obiektów małej retencji i mikroretencji na terenach rolniczych, realizacji nowych oraz przebudowy istniejących systemów melioracyjnych w celu zapewnienia funkcji nawadniająco-odwadniających.

I. Przekrój przez działania poszczególnych instytucji krajowych w zakresie gospodarki wodnej

- **Program Kształtowania Zasobów Wodnych na Terenach Rolniczych (PKZW)** - opracowany przez PGW WP, we współpracy z MGMiŻŚ (obecnie MI) oraz MRiRW - działania na obiektach melioracyjnych i ciekach, W ciągu 3 lat Wody Polskie planują wykonanie 645 inwestycji dedykowanych terenom rolniczym, na łączną kwotę 154,7 mln zł.
- **Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych** - opracowany na zlecenie PGW WP, zaproponowanie obszarów wymagających renaturyzacji oraz obszarów priorytetowych gdzie działania renaturyzacyjne powinny być zrealizowane w pierwszej kolejności, w wyniku prac powstało opracowanie „Podręcznik dobrych praktyk renaturyzacji wód powierzchniowych.
- **Program Priorytetowy „Moja Woda”** – inicjatywa Ministra Klimatu (obecnie MKiŚ); zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej, program przewidywał dofinansowanie do 5 tys. zł na przydomową instalację.

II. Działania Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie racjonalnej gospodarki wodnej

1. Zmiana prawa:

- uproszczono procedury związane z wykonywaniem najmniejszych zbiorników wodnych, których realizacja nie wpływa negatywnie na środowisko - stawu o powierzchni do 1000 m² i głębokości do 3 m – na zgłoszenie wodnoprawne, bez zgłoszenia i pozwolenia budowlanego
- **Specustawa suszowa** (propozycja, w trakcie konsultacji)
 - **doprecyzowanie zwykłego korzystania z wód** – woda znajdująca się w rowie melioracyjnym czy stawie na gruncie właściciela będzie mogła być wykorzystywana bez ograniczeń (obecnie średniorocznie do 5 m³ na dobę), chcemy zachęcać do retencjonowania wody bo wówczas im więcej retencjonujemy, tym więcej będziemy mieli do naszej dyspozycji
 - **zwolnienie z obowiązku uzyskania pozwoleń lub zgłoszeń** (wodnoprawnych oraz budowlanych): zatrzymywania wody w urządzeniach melioracyjnych
 - **zniesienie obowiązku pozwoleń na rzecz zgłoszenia** (wodnoprawne oraz budowlane) dla wykonania stawu o powierzchni do 5000 m² i głębokości 3m
 - **doprecyzowanie zadań Wód Polskich**, że obejmują one również planowanie i realizacji inwestycji służących poprawie gospodarki wodnej w obszarze rolnictwa
 - **legalizacja studni** – w okresie roku od dnia wejścia w życie przepisów ustawy będzie możliwe zgłoszenie wykonanej wcześniej studni bez pozwolenia i w tym okresie będzie obowiązywała opłata legalizacyjna w wysokości jak za wydanie pozwolenia wodnoprawnego, czyli około 224,88 zł zamiast 4340 zł.

2. Dotacje na inwestycje w nawadnianie

- w 2020 r. rolnicy chcący zabezpieczyć uprawy przed skutkami suszy mieli możliwość ubiegania się w ARiMR o dotację w rolnictwie na nawadnianie; środki dostępne były w ramach poddziałania *Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych*, w ramach operacji *Modernizacja gospodarstwa rolnych*
- wsparciem objęte były następujące inwestycje:
 - budowa studni, zbiorników wodnych
 - zakup maszyn i urządzeń do poboru, magazynowania, uzdatniania, odzyskiwania bądź rozprowadzania wody
 - zakup instalacji nawadniających i systemów sterujących nawodnieniem
- warunki wsparcia: na jednego beneficjenta przewidziano 100 tys. zł, refundacja obejmowała 50 % kosztów poniesionych na realizację inwestycji (lub 60 % - młody rolnik), koszt inwestycji musiał być wyższy niż 15 tys. zł

3. Działania rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW 2014-2020

- w ramach Pakietu 1. *Rolnictwo zrównoważone* – promowanie racjonalnego stosowania nawozów, zapobiegające przedostawaniu się azotu i fosforu do wód powierzchniowych i podziemnych
- w ramach Pakietu 2. *Ochrona gleb i wód* – wymóg utrzymywania roślinności pomiędzy dwoma plonami głównymi, co przyczynia się do ograniczenia zanieczyszczenia wód, przeciwdziała erozji wodnej i utracie substancji organicznej

4. Wsparcie na zalesianie i tworzenie terenów zalesionych PROW 2014-2020

- działania te wywierają istotny wpływ na ochronę zasobów wodnych na obszarach wiejskich
- ochrona przed erozją, stepowieniem krajobrazu, powstawaniem osuwisk ziemnych, pochłanianie dwutlenku węgla

5. Lokalne Partnerstwa ds. Wody

- w 2020 r. MRiRW przy współpracy z CDR w Brwinowie oraz WODR podjęło prace związane z utworzeniem Lokalnych Partnerstw ds. Wody (LPW)
- partnerstwa powstały na poziomie powiatu - struktury obejmującej wystarczająco duże obszary geograficzne do podejmowania działań strategicznych, mających szansę realnego oddziaływania na procesy współpracy pomiędzy zaangażowanymi w projekt stronami
- celem LPW miało być zainicjowanie, a następnie zacieśnianie współpracy oraz stworzenie sieci kontaktów pomiędzy lokalnym społeczeństwem a instytucjami i urzędami w zakresie gospodarki wodnej na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem rolnictwa (starostwa, gminy, przedstawiciele PGW WP, Spółki Wodne, rolnicy)
- utworzono 18 pilotażowych partnerstw (po dwa w województwie kujawsko-pomorskim i zachodniopomorskim)
- obecnie trwają prace nad usankcjonowaniem prawnym LPW i powierzeniem im konkretnych zadań
- każde pilotażowe partnerstwo przygotowało raport diagnostyczny dotyczący gospodarki wodnej na terenie danego powiatu, które mają złożyć się na raport końcowy (obecnie w przygotowaniu)
- w 2021 r. planuje się utworzenie kolejnych 100 LPW

6. Poradnik – *Gospodarowanie wodą w obliczu susz*

- MRiRW we współpracy z instytutami naukowymi przygotowało poradnik jak chronić wodę w rolnictwie
- poradnik zawiera rekomendacje dotyczące poprawnej uprawy gleby, doboru gatunków i odmian roślin uprawnych, prostych budowli hydrotechnicznych
- dostępny na stronie internetowej

7. Kodeks wodny – zbiór dobrych praktyk w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą w rolnictwie, przygotowany przez IUNG i ITP

8. Dotacja z budżetu dla Spółek Wodnych

- od roku 2017 zwiększone zostały środki dotacji budżetu państwa dla spółek wodnych z 16 mln zł do 40 mln zł

9. Aplikacja suszowa

- w 2020 r. uruchomiono aplikację informatyczną umożliwiającą zgłoszenie i oszacowanie strat w uprawach w wyniku suszy
- brak konieczności powoływania komisji do szacowania strat przez wojewodę
- ograniczenie biurokracji, ułatwienie dostępu do pomocy

10. Przeszkolenie doradców rolniczych

- w 2019 r. przeszkolono 2940 doradców rolniczych
- szkolenia obejmowały m.in. tematykę profilaktyki suszy, funkcjonowania spółek wodnych, utrzymania urządzeń melioracji, zabiegów agrotechnicznych i kształtowania krajobrazu sprzyjającego zatrzymywaniu wody

Krajowy Plan Odbudowy (KPO)

Krajowy Plan Odbudowy stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z unijnego Instrumentu na rzecz Obudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*). Jest to instrument doraźny, dodatkowy do innych funduszy UE i jest zarządzany przez KE.

W MRiRW przygotowano projekt parasolowy obejmujący 6 obszarów, w tym planujemy wsparcie dla jednostek doradztwa na „aktywizację społeczności lokalnych w zakresie gospodarki wodnej oraz wsparcie inwestycyjne dla gmin.

Rada Ministrów zmieniła *podejście do wiązek i i teraz pracujemy nad dopasowaniem do nowej struktury, skondensowanej do pięciu głównych komponentów:*

1. Zwiększenie odporności i konkurencyjności kluczowych sektorów gospodarki;
2. Większe wykorzystanie zielonej energii i zmniejszenie energochłonności;
3. Transformacja cyfrowa - zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych w gospodarce;
4. Zwiększenie dostępu i wzmocnienie jakości funkcjonowania systemu ochrony zdrowia;
5. Zielona, inteligentna mobilność.

Wszystko zależy od zatwierdzenia KPO

Działania w okresie przejściowym PROW 2021-2023

1. Propozycja zmiany w działaniu Inwestycje w środki trwałe, poddziałanie 4.3 Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa - możliwości realizacji inwestycji w zakresie „Zarządzania zasobami wodnymi”.
1. Propozycja zmiany w działaniu Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zapobiegawczych, poddziałanie 5.1 Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof - możliwość wykonania robót w zakresie urządzeń melioracji wodnych.

Poddziałanie 4.3

- wsparcie w ramach obszaru „Zarządzanie zasobami wodnymi” ma na celu zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w zlewniach rolniczych
- **beneficjent** - Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
- **wspierane inwestycje**: w ramach działania finansowane będą prace związane z budową lub przebudową urządzeń wodnych i hydrotechnicznych na ciekach wodnych, uzgodnione z PGW WP

III. Działania PROW w okresie przejściowym

Poddziałanie 5.1.

Poddziałanie 5.1.

- pomoc jest udzielana na wykonanie robót w zakresie urządzeń melioracji wodnych służących zabezpieczeniu gospodarstw rolnych przed skutkami suszy lub zalaniem, podtopieniem lub nadmiernym uwilgoceniem spowodowanym przez powódź lub deszcz nawalny
- pomoc za wykonanie robót w zakresie urządzeń melioracji wodnych jest przyznawana w formie standardowych stawek jednostkowych.
- **beneficjent** - spółki wodne lub związki tych spółek
- **koszty kwalifikowalne**
 - koszty przebudowy lub remontu istniejących urządzeń melioracyjnych z funkcji odwadniających na nawadniająco-odwadniające (rowy melioracyjne, zastawki, przepusty)

Cele przyszłej WPR

- I. Wspieranie inteligentnego, odpornego i zróżnicowanego sektora rolnictwa przy zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego
- II. Zwiększenie troski o środowisko oraz intensyfikacja działań w dziedzinie klimatu, aby przyczynić się do realizacji unijnych celów związanych ze środowiskiem i klimatem**
- III. Umacnianie struktury społeczno-ekonomicznej obszarów wiejskich

Cele szczegółowe przyszłej WPR

CEL A: wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego;

CEL B: zwiększenie zorientowania na rynek i konkurencyjności, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację;

CEL C: poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości;

CEL D: przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, a także wykorzystanie zrównoważonej energii;

cel środowiskowo - klimatyczny

CEL E: wspieranie zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze;

cel środowiskowo - klimatyczny

CEL F: przyczynianie się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmocnienie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu;

cel środowiskowo - klimatyczny

CEL G: przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich;

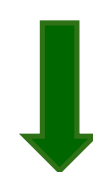
CEL H: promowanie zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa;

CEL I: poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt.

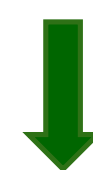
Zmiany w systemie programowania WPR

- Jeden **plan strategiczny** dla obu filarów = objęcie wsparcia bezpośredniego planowaniem wieloletnim

Nowa zielona architektura

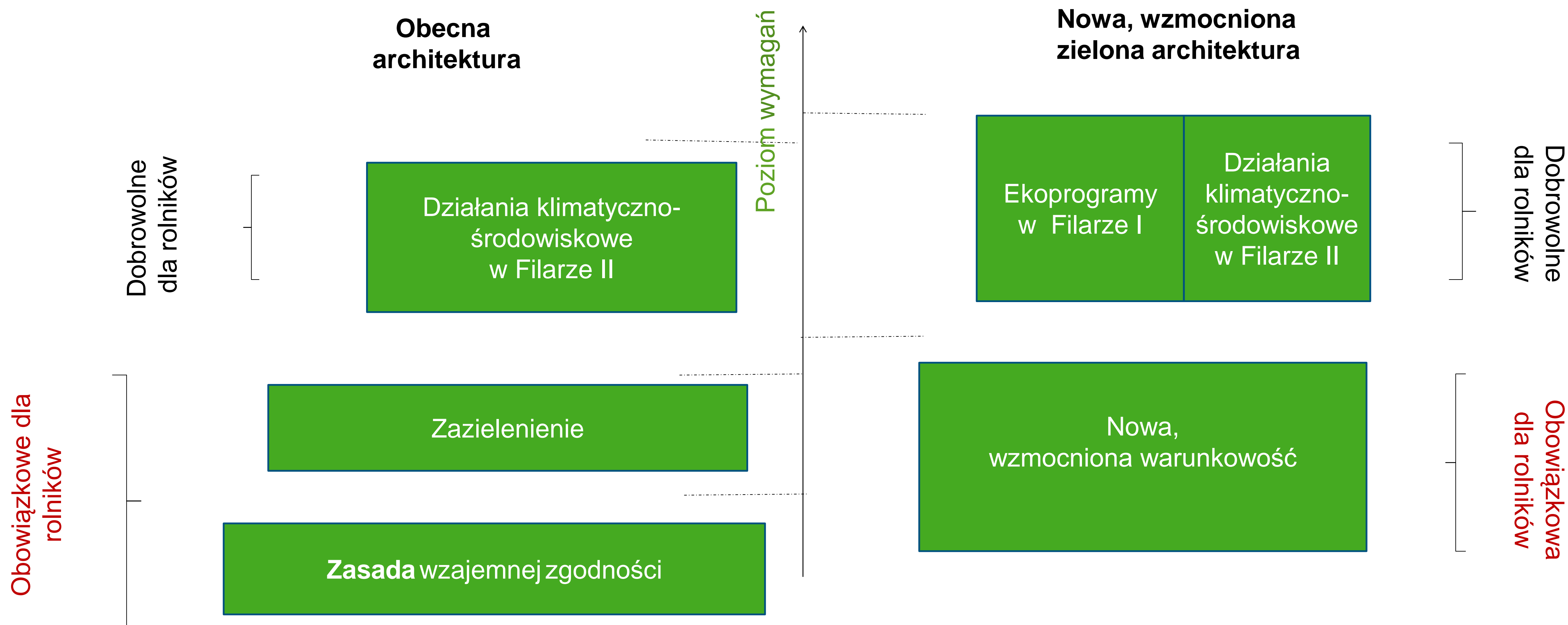
I filar
warunkowość
ekoprogramy

II filar
działania klimatyczno-środowiskowe,
inwestycje, wiedza

Schemat zielonej architektury przyszłej WPR

Finansowanie ochrony środowiska i klimatu

30% środków z II filara WPR przeznaczone
na cele **środowiskowe**

Zobowiązania
środowiskowe, klimatyczne

Płatności z tytułu
gospodarowania na
obszarach Natura 2000 lub
objętych Ramową Dyrektywą
Wodną

Inne działania realizujące
cele środowiskowo -
klimatyczne np. inwestycje

Płatności ONW ???

Finansowanie ochrony środowiska i klimatu

40% środków I i II filara WPR na klimat

**Działania
środowiskowe
II filaru
100%**

**ONW
40%**

I Filar

**Ekoprogramy –
100%**

Podstawowe **wsparcie
dochodu**
i uzupełniające
wsparcie dochodu
(= płatności
redystrybucyjne i dla
młodego rolnika) – 40%

Plan Strategiczny WPR

- Łączny budżet Planu Strategicznego = ok. **22 mld EUR** (środki UE).
- II filar = EFRROW 4 686 mln EUR + współfinansowanie krajowe 1 132 mln EUR = **5 818 mln EUR** (po przesunięciu 30% do I filaru).
- Pierwsza wersja Planu Strategicznego WPR **nie zawiera rozstrzygnięć budżetowych i wyliczeń wskaźników produktu i rezultatu.**
- Projekt przewiduje **59 interwencji** w ramach obu filarów Wspólnej Polityki Rolnej.

Wykaz projektowanych interwencji I filaru

L.p.	Interwencja	Artykuł
1.	Podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności	17,18
2.	Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów do celów zrównoważoności	26
3.	Uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników	27
4.	Ekoschemat – Rolnictwo ekologiczne w konwersji/po konwersji: • Uprawy rolnicze • Uprawy warzywne • Uprawy zielarskie • Podstawowe uprawy sadownicze • Uprawy jagodowe • Ekstensywne uprawy sadownicze • Uprawy paszowe na gruntach ornych i trwałe użytki zielone – NOWE • Małe gospodarstwa ekologiczne (do 10 ha) – NOWE • Premia zwierzęca dla gospodarstw ekologicznych – NOWE	28

Wykaz projektowanych interwencji I filaru

L.p.	Interwencja	Artykuł
5.	Ekoschemat – Praktyki korzystne dla środowiska i klimatu – NOWE Projektowane praktyki: • Obszary z roślinami miododajnymi, • Zimowe pożytki dla ptaków, • Zielone ścierniska, • Międzyplony ozime, • Wsiewki śródplonowe, • Korzystna struktura upraw, • Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia (w tym wariant z wapnowaniem) z wykorzystaniem narzędzia FaST, • Uprawy uproszczone, • Ekstensywny wypas na TUZ z obsadą zwierząt, • Prowadzenie zrównoważonego gospodarowania na wszystkich użytkach rolnych w gospodarstwie, • Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin, • Pasy uprawne wolne od pestycydów i nawozów, • Praktyki ograniczające emisję amoniaku (przyorywanie obornika na gruntach ornych w ciągu 4 godzin od aplikacji, rozlewanie gnojowicy innymi metodami niż rozbryzgowo), • Zagospodarowanie resztek poźniwnych i poplonowych w formie mulczu (matowania), • Stała okrywa roślinna w międzyrzędziach w uprawach sadowniczych, • Zadrzewienia śródpolne i systemy rolno leśne, • Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych;	28

Wykaz projektowanych interwencji I filaru

L.p.	Interwencja	Artykuł
6.	Ekoschemat – Dobrostan zwierząt: • Dobrostan loch (zwiększona powierzchnia w budynkach / dostęp do wybiegów) • Dobrostan tuczników (zwiększona powierzchnia w budynkach / dostęp do wybiegów) • Dobrostan krów mlecznych (wypas / zwiększona powierzchnia w budynkach) • Dobrostan krów mamek • Dobrostan owiec • Dobrostan kur niosek - NOWE • Dobrostan brojlerów - NOWE • Dobrostan indyków - NOWE • Dobrostan opasów - NOWE • Dobrostan koni - NOWE	28
7-19	Wsparcie dochodów związane z wielkością produkcji do krów, młodego bydła, owiec, kóz, buraków cukrowych, chmielu, Inu, konopi, pomidorów, truskawek, ziemniaków skrobiowych, paszowych roślin wysokobiałkowych, roślin wysokobiałkowych na nasiona	29-31

Wykaz projektowanych interwencji I filaru - *interwencje sektorowe*

L.p.	Interwencja	Artykuł
20.	Poprawa infrastruktury wykorzystywanej do planowania i organizacji produkcji, w tym do utrzymania jakości produktu w procesie produkcji, dostosowywania tej produkcji do popytu, optymalizacji kosztów produkcji oraz stabilizacji cen producentów owoców i warzyw	41b
21.	Poprawa wyposażenia technicznego wykorzystywanego do koncentracji dostaw i umieszczania produktów na rynku owoców i warzyw	41b
22.	Działania informacyjne, promocyjne i marketingowe w odniesieniu do produktów, marek i znaków towarowych organizacji producentów owoców i warzyw	41b
23.	Działania mające na celu zapobieganie kryzysom oraz zarządzanie kryzysowe na rynku owoców i warzyw	41b
24.	Działania na rzecz ochrony środowiska oraz łagodzenia zmian klimatu	41b
25.	Wspieranie podnoszenia poziomu wiedzy pszczelarskiej	49
26.	Wspieranie modernizacji gospodarstw pasiecznych	49
27.	Wspieranie walki z warrozą produktami leczniczymi	49
28.	Ułatwienie prowadzenia gospodarki wędrownej	49
29.	Pomoc na odbudowę i poprawę wartości użytkowej pszczół	49
30.	Wspieranie badania jakości handlowej miodu oraz identyfikacji miodów odmianowych	49

Wykaz projektowanych interwencji II filaru

L.p.	Interwencja	Artykuł
31.	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000 (zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne)	65
32.	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000 (zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne)	65
33.	Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych (zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne)	65
34.	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	65
35.	Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	65
36.	Wieloletnie pasy kwietne (zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne) - NOWE	65
37.	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW) • ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa I, ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa II, • ONW typ specyficzny strefa I, ONW typ specyficzny strefa II, • ONW typ górski, • ONW płatności dla gospodarstw rolnych posiadających minimalną obsadę zwierząt 0,5 DJP na obszarach ONW typ górski i tzw. podgórski (tj. obszarach ONW typ specyficzny strefy II, które spełniają warunek „co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.”).	66

Wykaz projektowanych interwencji II filaru

L.p.	Interwencja	Artykuł
38.	Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu - NOWE	68
39.	Inwestycje w gospodarstwach rolnych w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej - NOWE	68
40.	Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów	68
41.	Inwestycje zapobiegające ASF	68
42.	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacja)	68
43.	Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumenty finansowe)	68
44.	Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym	68
45.	Rozwój usług na rzecz rolnictwa i leśnictwa	68
46.	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych i poprawa jego konkurencyjności (dotacja)	68
47.	Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, w tym przez angażowanie się producentów rolnych w sektorze przetwórstwa produktów rolnych i poprawa jego konkurencyjności (instrumenty finansowe)	68
48.	Premie dla młodych rolników	69
49.	Premia na rozwój małych gospodarstw	69
50.	Dopłaty do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich - NOWE	70
51.	Dofinansowanie Funduszy Ubezpieczeń Wzajemnych - NOWE	70

Wykaz projektowanych interwencji II filaru

L.p.	Interwencja	Artykuł
52.	Współpraca Grup Operacyjnych EPI	71
53.	Tworzenie i rozwój grup producentów rolnych i organizacji producentów	71
54.	Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności	71
55.	Wsparcie uczestników unijnych i krajowych systemów jakości żywności	71
56.	Doskonalenie zawodowe rolników	72
57.	Kompleksowe doradztwo rolnicze	72
58.	Doskonalenie zawodowe kadr doradczych	72
59.	LEADER (Rozwój lokalny kierowany przez społeczność)	68 i 71

IV. Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027

- aktualnie (do 15 lutego br.) trwają pierwsze konsultacje społeczne pierwszej wersji Planu WPR
- uwagi można zgłaszać za pośrednictwem strony internetowej (projekt Planu wraz z załącznikami oraz formularz zgłaszania zmian dostępne są pod adresem:
<https://www.gov.pl/web/wprpo2020/konsultacje-spoeczne-planu-strategicznego-dla-wpr>)

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

**Dziękuję
za uwagę**

